

mgr Joanna Maria Dutka

Streszczenie rozprawy doktorskiej: *Education of moral competencies as a prospective method of violence prevention. A feminist perspective – through the lens of Nancy Fraser's model of justice* (Kształcenie kompetencji moralnych jako potencjalna metoda zapobiegania przemocy. Perspektywa feministyczna – spojrzenie przez pryzmat modelu sprawiedliwości Nancy Fraser)

Głównym celem niniejszej rozprawy doktorskiej jest przedstawienie filozoficznego uzasadnienia konieczności włączenia metod edukacyjnych nastawionych na rozwój kompetencji moralnych i moralno-demokratycznych do strategii zapobiegania przemocy wobec kobiet. Chodzi o zapewnienie umiejętności sprawiedliwego postępowania w odniesieniu do innych poprzez zagwarantowanie możliwości rozwijania zdolności moralno-kognitywnych niezbędnych do codziennego funkcjonowania i kształtowania długotrwałych relacji interpersonalnych bez stosowania przemocy. Z perspektywy tradycji filozofii krytycznej, tego rodzaju edukacja jest również niezbędna do przeprowadzenia społecznej transformacji zapewniającej bardziej egalitarne i demokratyczne relacje oraz równouprawnienie – konieczny warunek eliminacji przemocy z relacji międzyludzkich.

Pierwszym krokiem prowadzącym do głównego celu rozprawy doktorskiej jest zapewnienie precyzyjnej a jednocześnie odpowiednio szerokiej i wyczerpującej definicji przemocy. Realizacji tego kroku poświęcona jest cała część A: *Definiowanie przemocy*, składająca się z dwóch rozdziałów. Rozdział I to krytyczna analiza wybranych koncepcji przemocy obecnych w nauce, w szczególności w refleksji humanistycznospołecznej, której towarzyszy rozważanie zalet i ograniczeń tych koncepcji. Ta krytyczna analiza unaocznia, że wyczerpująca oraz badawczo satysfakcjonująca definicja przemocy wymaga silnie filozoficznego ugruntowania. Dlatego właśnie w rozdziale II zostaje systematycznie zaprezentowana koncepcja (nie)sprawiedliwości Nancy Fraser, w szczególności jej model statusowy (mylnego) uznania ((*mis*)*recognition*), wraz z najbardziej znanymi w literaturze przedmiotu debatami wokół tego modelu. Rozdział II wieńczy proponowana przeze mnie szeroka, ale efektywna definicja przemocy, która uwzględnia wyniki badań z obydwu dotychczasowych rozdziałów i jest teoretycznie osadzona w omówionej aparaturze pojęciowej amerykańskiej filozofki.

Drugi krok badawczy mojej rozprawy doktorskiej jest realizowany w części B: *Praktykowanie przemocy*. Ta część składa się z trzech rozdziałów i obejmuje analizę czynników społeczno-kulturowych oraz instytucjonalnych, które w istotny sposób uwarunkowują stosowanie przemocy, a także wpływ jaki przemoc wywiera na kształtowanie się relacji społecznych, w tym zwłaszcza na wykształcanie się nierównych relacji pomiędzy płciami. Podkreślić należy, iż pierwszoplanowym przedmiotem zainteresowania w tej części są doświadczenia kobiet związane z przemocą bezpośrednią (*direct violence*) w związkach intymnych. Wszelako rozdział III poświęcony jest również analizie problematyki przemocy doświadczanej przez mężczyzn. Natomiast rozdział IV podejmuje problematykę kobiet w roli sprawców, jak również kwestię doświadczania przemocy przez kobiety pozostające w związkach intymnych z innymi kobietami. Zaś w rozdziale V przeprowadzam krytyczny namysł nad sposobami działania rozmaitych instytucji, które wchodzi w bezpośredni kontakt z ofiarami i/lub sprawcami przemocy w zakresie udzielania im pomocy.

Część C: *Zapobieganie przemocy* składa się z rozdziału realizującego trzeci, kluczowy krok badawczy niniejszej rozprawy doktorskiej. Zostają tutaj zaprezentowane założenia, które powinny przyświecać edukacji nastawionej na systematyczne przeciwdziałanie przemocy, a które zostały wyłożone w przywoływanym przeze mnie dorobku naukowym Poznańskiej Szkoły Kompetencji Moralnych profesor Ewy Nowak. W skrócie rzecz ujmując, już same metody edukacyjne powinny mieć charakter demokratyczny, a rozwój kompetencji moralnych należy uznać za nadrzędny cel edukacji moralnej, ważniejszy niż kształtowanie wartości, przekonań czy norm. W rozdziale tym przedstawiam również Dwuaspektową teorię działania moralnego i rozwoju moralnego Georga Lindę, koncepcję kompetencji moralnych i moralno-demokratycznych oraz Konstancką Metodę Dyskusji nad Dylematem (*Konstanz Method of Dilemma Discussion* (KMDD®)). Ponadto rozważam cztery główne obszary zapobiegania przemocy: 1) budowanie podstaw dobrych relacji rodzinnych i intymnych; 2) zapewnienie terapii ofiarom i sprawcom przemocy; 3) szkolenie pracowników instytucji, agencji i organizacji wchodzących w kontakt z ofiarami, sprawcami lub rodzinami dotkniętymi przemocą; i wreszcie 4) edukowanie osób odpowiedzialnych za kształtowanie polityk społecznych oraz politycznie zaangażowanego społeczeństwa.